

PM 2011: RI+RII (Dnr 001-791/2011)

Långtidsutredningen 2011 – Huvudbetänkande (SOU 2011:11)

Remiss från Finansdepartementet

Remisstid 7 juni 2011

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Långtidsutredningen 2011 - Huvudbetänkande” (SOU 2011:11) hänvisas till vad som sägs i denna promemoria.
2. Beslutet i ärendet justeras omedelbart.

Föredragande borgarråden Sten Nordin och Ulla Hamilton anför följande.

Ärendet

Finansdepartementet har remitterat Långtidsutredningens betänkande ”Långtidsutredningen 2011 – Huvudbetänkande” (SOU 2011:11) för yttrande. Långtidsutredningen 2011 har fokuserat på hur arbetsmarknaden fungerar. Den centrala frågan för utredningen har varit hur arbetsmarknadens funktionssätt kan förbättras. Den övergripande bedömningen är att den svenska arbetsmarknaden i många avseenden fungerar väl, men att det också finns ett antal uppenbara brister. Utredningen presenterar ett stort antal reformer. Bland annat föreslås att alla som varit arbetslösa i minst tre månader ska få rätt till en statlig ersättning som är högre än dagens försörjningsstöd om de deltar i ett garantiprogram. Ansvar för arbetsmarknadspolitiken kan då samlas hos Arbetsförmedlingen. Långtidsutredningen ser även problem med dagens anställningsskydd. Utredningen föreslår uppsägningsavgifter så att arbetsgivare inte strängt behöver gå efter turordningsreglerna vid uppsägningar. Vidare anser utredningen att arbetsgivare behöver ges tydligare finansiella incitament att medverka till att sjukskrivna kan återgå till den ursprungliga arbetsplatsen. Utredningen föreslår att arbetsgivaren åläggs att betala en del av sjukpenningen under 180 dagar. Långtidsutredningen föreslår också att Arbetsförmedlingens arbete med de svaga grupperna på arbetsmarknaden förbättras.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret välkomnar långtidsutredningens översyn av arbetsmarknadens funktionssätt och sysselsättningspolitikens utformning. Kontoret anser att utredningen och dess förslag utgör en bra utgångspunkt för den fortsatta debatten. Många av de frågor som är viktiga för Stockholmsregionens framtida kompetensförsörjning berörs. Stadsledningskontoret anser att utredningen saknar delar av det lång-

siktiga perspektivet. Ett utökat resonemang kring globaliseringens påverkan, innovationer och ett ökat entreprenörskap hade varit önskvärt.

Våra synpunkter

Långtidsutredningen väcker många intressanta frågeställningar och uppmuntrar till diskussion kring arbetsmarknaden och dess funktion. Ur många hänseenden fungerar arbetsmarknaden i Sverige väl, men det finns också brister. Den centrala frågan är hur arbetsmarknadens funktionssätt kan förbättras. Vilka möjligheter finns för att skapa en arbetsmarknad som i större utsträckning än idag kännetecknas av låg arbetslöshet och bra förutsättningar för arbetsgivare och arbetstagare. Många av frågorna som behandlas i utredningen är viktiga för Stockholmsregionens framtida kompetensförsörjning. Framför allt vill vi lyfta fram att arbetsmarknaden skiljer sig åt mellan landets regioner. Stockholm har en kunskapsintensiv arbetsmarknad med stark inriktning mot tjänstesektorn. Oavsett vad långtidsutredningen resulterar i rent konkret är det viktigt att ta hänsyn till att landets olika arbetsmarknadsregioner ser olika ut.

För kommunernas del är en viktig diskussion den om ekonomiskt bistånd. Arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen har resulterat i att den som är oetablerad på arbetsmarknaden inte har möjlighet att tillgodogöra sig detta system. Utredningen föreslår ett nytt ersättningssystem samt att ansvaret flyttas över till Arbetsförmedlingen. Vi delar uppfattningen att det inte är gynnsamt för någon att den som är arbetslös hänvisas till ekonomiskt bistånd, men vid eventuella förändringar av systemet i den riktning som utredningen föreslår bör förändringarna ske i rätt ordning och belysas med noggrannhet. Trots byte av huvudman och förändring till statlig ersättning kan problematik uppstå. Att byta huvudman är inte hela svaret på hur vi kommer ifrån problematiken med att den som är arbetslös hänvisas till försörjningsstöd och skulle heller inte helt frigöra socialsekreterarnas tid till annat. Nivåerna på en ny ersättning bör finnas med i diskussioner samt hur dessa eventuellt förändras utifrån individens situation i övrigt. Väntetider på statlig ersättning är ett problem som blir upp till kommunerna att lösa. En ny ersättning får inte resultera i att trösklarna in på arbetsmarknaden höjs. Ytterligare en aspekt som bör belysas är individens övergång från socialtjänsten till Arbetsförmedlingen. Idag arbetar stadsdelsnämnderna initialt med individen för att denna ska uppnå en viss arbetsförmåga där det finns ytterligare problematik än själva arbetslösheten. Målet måste vara att dessa personer ska återgå i arbete och att säkerställa att ett nytt system inte resulterar i att personer som har arbetsförmåga faller mellan stolarna.

Vi delar utredningens slutsats att det behovsprövade försörjningsstödet medför problem för den som vill ta steget ut på arbetsmarknaden. Vi har i Stockholms stad drivit frågan om möjligheten att trappa av försörjningsstödet för att det ska löna sig att ta ett arbete även kortsiktigt, utan att grundtryggheten rubbas.

Alla som kan arbeta och försörja sig själva måste med olika medel stöttas för att komma bort från bidragsberoende. Genom arbete ökar människors möjlighet och medel att påverka sin egen situation. I Stockholms stad har vi sedan 2008 bedrivit ett framgångsrikt arbete med Jobbtorg Stockholm. För att överlämna det ansvar, som idag ligger under stadens arbetsmarknadsnämnd, till Arbetsförmedlingen måste kvalitet i åtgärderna kunna säkerställas. Ett sätt är det förslag utredningen tar upp om möjlighet för Arbetsförmedlingen att köpa tjänster av kommuner som uppfattas som

framgångsrika i arbetet till självförsörjning. Vi anser att förslaget bör utredas vidare och att andra aktörer bör inkluderas.

Långtidsutredningen konstaterar att det finns problem med dagens regelverk kring anställningsskydd och föreslår uppsägningsavgifter så att arbetsgivare inte strängt behöver gå efter turordningsregler vid uppsägningar. Vi anser att förslaget kan utredas vidare och titta på hur detta skulle påverka företagens incitament att nyanställa. Dagens system är dispositivt vilket ger att företagen kan förhandla om undantag vid uppsägningar. En avgift av det slag utredningen föreslår får inte bli till en straffavgift för den som faktiskt anställer till exempel ungdomar utan arbetslivserfarenhet eller den som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Utredningen finner att arbetsgivare ska ges tydliga finansiella incitament att medverka till att sjukskrivna kan återgå till sin tidigare arbetsplats och föreslår att arbetsgivarna därför ska betala en del av sjukpenningen under de första 180 dagarna. Vi anser att detta vore en olycklig utveckling då det skulle omöjliggöra för många som inte är fullt friska att få ett arbete. Idag arbetar vi för att alla ska kunna få möjlighet att arbeta efter egen förmåga. Om arbetsgivarna åläggs att betala i enlighet med förslaget kommer detta att motverka vår strävan efter att den som är sjukskriven, men har arbetsförmåga, ska kunna återgå i arbete. Vi anser att det finns en risk att småföretag drabbas av en sådan förändring. Ett mindre företag har svårt att erbjuda alternativa arbetsuppgifter samt får höga kostnader om en anställd blir sjukskriven.

Arbetsförmedlingens arbete med de personer som står längst ifrån arbetsmarknaden bör förbättras. Åtgärder som syftar till att öka de arbetslösas kvalifikationer såsom subventionerad anställning och praktik bör eftersträvas. Långtidsutredningen framhåller vikten av subventionerade anställningar. Det är dock viktigt att framhålla ett gott företagsklimat som framgångsfaktor för en lyckad integration.

Det finns många bra delar i långtidsutredningens underlag. En snabbare genomströmning av studenter, bättre övergångar till arbetsmarknaden för dem som går yrkesutbildning, samt andra åtgärder som stärker incitamenten för högre utbildning och bättre integrationsinsatser för utrikes födda. Det är frågor som är viktiga för Stockholmsregionens framtida kompetensförsörjning. Vi instämmer i övrigt med stadsledningskontorets synpunkter.

Vi föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Långtidsutredningen 2011 - Huvudbetänkande” (SOU 2011:11) hänvisas till vad som sägs i denna promemoria.
2. Beslutet i ärendet justeras omedelbart.

Stockholm den 26 maj 2011

STEN NORDIN

ULLA HAMILTON

Bilaga

Sammanfattning av ”Långtidsutredningen 2011- Huvudbetänkande” (SOU 2011:11)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Karin Wanngård* och *Tomas Rudin* (båda S) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. Som svar på remissen ”Långtidsutredningen 2011- Huvudbetänkande” (SOU 2011:11) hänvisa till vad som sägs i det följande.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Långtidsutredningen har gjort en översyn av arbetsmarknadens funktionssätt och sysselsättningspolitikens utformning.

Utredningen föreslår bl. a; att *arbetssökande utan a-kassa ges rätt att delta i ett garanti-program med ersättning motsvarande dagens grundbelopp efter tre månaders arbetslöshet , att aktivitetsstödet integreras i arbetslöshetsförsäkringen och att arbetslöshetsförsäkringen ska göras obligatorisk.*

Att många står utanför a-kassan är ett stort problem, men lösningen är inte att bortse från arbetsvillkoret i försäkringen och därmed överge arbetslinjen. Den borgerliga regeringen har försämrat arbetslöshetsförsäkringen och gjort om reglerna gång på gång, det gäller: ersättningens storlek, finansieringen, medlemsvillkoret, arbetsvillkoret och reglerna för ränta och återkrav.

Vi menar att en väl fungerande, tydlig, frivillig och solidariskt finansierad arbetslöshetsförsäkring är en viktig grundsten i den svenska arbetsmarknadsmodellen. En sådan arbetslöshetsförsäkring möjliggör nödvändig strukturomvandling, ger ekonomisk trygghet till dem som förlorar jobbet, stimulerar efterfrågan i ekonomin när arbetslösheten stiger och motverkar press nedåt på lönerna.

Arbetslöshetsförsäkringen behöver omfattande reformer för att fungera, ovanstående förslag pekar dock inte i rätt riktning

Utredningen föreslår att *Arbetsförmedlingens arbete med kontroll, garantier och sanktioner ska stärkas*. I det sammanhanget lyfts den bristande kvaliteten i de s.k. garantierna och de legitimitetsproblem som blir följden. Samma problem kan iakttagas på de s.k. jobbtorgen i Stockholm. De program som erbjuds arbetslösa måste vara individuellt utformade och innehålla den utbildning eller praktik som behövs för att stärka den enskildes ställning på arbetsmarknaden. Kontroll och sanktioner ska inte bara användas för att säkerställa att den arbetslöse står till arbetsmarknadens förfogande, utan också för att säkerställa kvaliteten i programmen hos den mångfald utförare som på uppdrag genomför dem.

Förslagen om att ge *arbetsgivare tydligare finansiella incitament att medverka till att sjukskrivna kan återgå till den ursprungliga arbetsplatsen, att förbättra integrationsinsatserna för flykting- och anhöriginvandrare och att stärka inslagen av arbetsgivarkontakter på gymnasiets yrkesinriktade utbildningar* ställer vi oss positiva till.

Utredningen föreslår vidare att *parterna bör förändra sitt sätt att beräkna löneutrymmet*, trots att man i texten uttrycker att det nuvarande systemet har fungerat bra, med koordinerade löneförhandlingar med industrin som den löneledande sektorn.

Samtidigt hävdar utredningen att arbetsmarknadens parter ”inte tar någon hänsyn till den rådande sysselsättningssituationen”. Det är ”absolut nödvändigt att större hänsyn tas till obalanser på arbetsmarknaden”. I perioder av hög arbetslöshet bör således, enligt utredningen, löneökningstakten sänkas betydligt mer än vad som hittills varit fallet.

Sambandet mellan lön och sysselsättning är dock inte fullt så enkelt. Lönen utgör en kostnad för arbetsgivaren, men är samtidigt en viktig beståndsdel i hushållens disponibelinkomst. En lägre lön kan därmed minska konsumtionen. En lägre lön kommer också att höja realräntan, vilket leder till lägre investeringar. En förutsättning för att en lägre löneökning ska kunna bidra till en snabbare återhämtning av efterfrågan är därför att Riksbanken kan svara med lägre räntor. Det är inte alltid Riksbanken kan sänka räntan ytterligare, vilket blev tydligt exempelvis förra sommaren när räntan var nära noll.

Utredningen lämnar också några enskilda förslag på skatteområdet. Skatterna bör analyseras samlat och en framtida reform bör ta sikte på att skattesystemet ska vara så tydligt och begripligt som möjligt för att vinna legitimitet. Som det nu är har skattesystemet blivit svåröverskådligt och tillkrånglat. Olika regler gäller beroende på varifrån en inkomst kommer. Avdragsmöjligheterna för samma tjänst skiljer sig åt beroende på vem som gör jobbet och var det utförs. Det ökar risken för skatteplanering och skattebrott.

Det antecknades till protokollet att Miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

ÄRENDET

Finansdepartementet har remitterat Långtidsutredningens betänkande ”Långtidsutredningen 2011 – Huvudbetänkande” (SOU 2011:11) för yttrande.

Långtidsutredningen ska fungera som ett underlag för den ekonomiska politiken och den ekonomisk-politiska debatten genom analyser av utmaningar och möjligheter för den svenska ekonomin på lång sikt. Utredningen leds och genomförs av tjänstemän vid Finansdepartementet. Däremot har departementsledningen inte tagit ställning till innehållet. Den centrala frågan för Långtidsutredningen 2011 (LU2011) har varit hur arbetsmarknadens funktionssätt kan förbättras. Syftet har varit att belysa de möjligheter som finns att skapa en arbetsmarknad som i större utsträckning än i dag karaktäriseras av låg arbetslöshet och goda incitament för både arbetsgivare och arbetstagare. Den allmänna bedömningen är att den svenska arbetsmarknaden fungerar väl i många avseenden, men att utrymme för förbättringar finns på ett flertal områden.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 april 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Stadsledningskontoret välkomnar långtidsutredningens översyn av arbetsmarknadens funktionssätt och sysselsättningspolitikens utformning. Utredningen och dess förslag utgör en bra utgångspunkt för den fortsatta debatten. Nedan kommenterar stadsledningskontoret några av utredningens rekommendationer.

Arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen innebär att många idag ställs utanför ersättningssystemet. Speciellt missgynnade blir de som ännu inte har etablerat sig på arbetsmarknaden, såsom ungdomar och nyanlända utrikesfödda. Alternativ försörjningskälla blir då i stället ekonomiskt bistånd. Långtidsutredningen konstaterar att ekonomiskt bistånd saknar de inslag av arbetsstimulerande konstruktioner som arbetslöshetsförsäkringen har. En av långtidsutredningens huvudsakliga rekommendationer är därför att låta arbetssökande utan akassa få rätt att delta i ett garantiprogram med statlig ersättning som motsvarar dagens grundbelopp efter tre månaders arbetslöshet. Utredarna menar att kommunernas försörjningsstöd i princip borde avskaffas för arbetslösa, liksom kommunernas arbetsmarknadspolitiska program för mottagarna av försörjningsstödet. Stadsledningskontoret delar utredningens uppfattning om att ansvarsfördelningen på detta sätt blir tydligare. Arbetsförmedlingen får huvudansvaret för både ersättning och åtgärder. Kontoret vill dock understryka att det är centralt att Arbetsförmedlingen kan erbjuda meningsfulla individanpassade aktiviteter som kan leda till arbete eller vidare studier. I dag arbetar Stockholms stad framgångsrikt genom Jobbtorgen med de personer som har arbetslöshet som försörjningshinder. För att överlämna detta ansvar till Arbetsförmedlingen måste en höjd kvalitet på insatserna garanteras. Långtidsutredningen nämner att det inte är uteslutet att Arbetsförmedlingen kan köpa tjänster av kommuner som uppfattas som effektiva på att ta hand om en del av de arbetslösa, till exempel de med särskilda sociala behov. Detta är intressant att studera vidare.

Långtidsutredningen ser även problem med dagens anställningsskydd. Det svenska systemet är tudelat med ett starkt skydd för fast anställda och samtidigt stora möjligheter att använda tillfälliga anställningsformer. Utredningen föreslår uppsägningsavgifter så att arbetsgivare inte strängt behöver gå efter turordningsreglerna vid uppsägningar. För varje

uppsagd person kan då i stället en avgift betalas som blir högre ju längre en person varit anställd. Stadsledningskontoret tycker att det är intressant att anställningsskyddet utvärderas ur ett bredare perspektiv. Konsekvenserna av detta förslag behöver dock nog utredas. Stadsledningskontoret menar att uppsägningsavgifterna framförallt kommer att påverka den konkurrerande sektorn och att de branscher där omställningstrycket redan är högt kommer att drabbas hårdast. Detta kan påverka den internationella konkurrenskraften.

Vidare anser utredningen att arbetsgivare behöver ges tydligare finansiella incitament att medverka till att sjukskrivna kan återgå till den ursprungliga arbetsplatsen. Utredningen föreslår att arbetsgivaren åläggs att betala en del av sjukpenningen under 180 dagar. Därefter slipper arbetsgivare som bidragit till rehabiliteringen fortsatt betalningsansvar, medan arbetsgivare som inte har engagerat sig i den anställdes rehabilitering får tydliga sanktioner. Stadsledningskontoret anser liksom utredningen att arbetsgivarna spelar en central roll, både för att förebygga sjukskrivningar och för att underlätta återgången till arbete. Arbetsgivarna har betydligt större kunskap än Försäkringskassan om vilka alternativa arbetsuppgifter som finns för den sjukskrivne inom organisationen. Stadsledningskontoret understryker dock vikten av att sjukskrivna efter 180 dagars sjukskrivning även fortsättningsvis prövas mot hela arbetsmarknaden. Kontoret vill också framhålla risken för att små arbetsplatser drabbas av en reform liknande denna.

Långtidsutredningen föreslår också att Arbetsförmedlingens arbete med de svaga grupperna på arbetsmarknaden förbättras. Stadsledningskontoret vill understryka vikten av detta. I dagsläget tar det alldeles för lång tid för arbetssökande med sämre meriter att få hjälp. Förmedlingen bör också arbeta mer aktivt gentemot arbetsgivare för att hjälpa dessa grupper. Stadsledningskontoret delar utredningens uppfattning om att åtgärder som syftar till att öka de arbetslösas kvalifikationer, så som subventionerad anställning och praktik, ska riktas till de personer som står längst ifrån arbetsmarknaden. Stadsledningskontoret vill dock påpeka att det finns stora regionala skillnader på arbetsmarknaden. En större tolerans för regionala skillnader och flexibla lösningar är önskvärd. Stockholms arbetsmarknad är mer kompetenskrävande och mer tjänsteinriktad i jämförelse med övriga riket. Detta ställer särskilda krav.

Stadsledningskontoret anser avslutningsvis att det finns många bra delar i långtidsutredningens underlag. En snabbare genomströmning av studenter, bättre övergångar till arbetsmarknaden för dem som går yrkesutbildning, avskaffad värnskatt som stärker incitamenten för högre utbildning och bättre integrationsinsatser för utrikes födda. Det är frågor som är viktiga för Stockholmsregionens framtida kompetensförsörjning. Men viktiga frågeställningar saknas också. Stadsledningskontoret anser att utredningen saknar delar av det långsiktiga perspektivet. Ett utökat resonemang kring globaliseringens påverkan, innovationer och ett ökat entreprenörskap hade varit önskvärt.